

TOOLISTE HÄÄN

JUUNI 1933

KÕIGE MAAS TOOLISED, ÜHINGE!

NR 6

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDIA

Meie seisukoht on endine: pole Eestil presidenti vaja.

Kümne kuu eest veeti rahvas valimiskastide juure ütlema, kas tahab ta muuta praegu maksvat põhiseadust või mitte. Küsimust peeti seevõrd tähtsaks, et hääletamine kuulutati sunduslikuks ning eemalejääjaid karistati, nagu riiklikke kurjategijaid kunagi. Rahva otsus oli eitav, presidendihkajad kukkusid haledasti läbi.

Oleks loomulik ja mõistlik olnud jätta nüüd rahvas

vähemalt mõneks aastaks rahule.

Rahva autoriteetne sõna oleks pidanud panema aru pähe ka kõige agaramale presidendivalulisele ja talle selgeks tegema, et rahva enamus ei soovi muuta põhiseaduslikku korda. Aga ei, senistele presidendi ümmardajatele andsid hoogu tagant kaikävabadusõjalased oma algatusega ning nõnda otsustaski riigikogu enamus vedada valijaid kümme kuud pärast eelmist rahvahääletust uuesti valimiskastide juure — muidugi kordama mullu antud otsust.

Et seekord kindlustada põhiseaduse läbiminekut, kaotati hääletamise sundus ja võeti vastu seadus, mille alusel loetakse põhiseaduse muutmise seadus vas-

tuvõetuks, kui ta poolt hääletab 30 protsenti hääleõiguslikest kodanikkudest, eeldusel, et vastuhääli on vähem. Nii võib osutada 59-protsendilise rahvahääletusest osavõtu juures, et

30 protsenti kodanikkudest

29 protsendi vastuolemise hoolimata muudab ära meie praeguse põhiseaduse. Juba sellane hääletamise kord üksi on ebaõiglane, eriti kui arvestame põhiseadusliku korra tähtsust riigi ja rahva elu korraldamisel. Vähem kui kolmandik hääleõiguslikest võib otsuseid teha küsimustes, mis puudutavad kahte kolmandikku.

Põhiseaduse muutmise seaduse sisu enese juure asudes, käsitame vaid kõige olulisemaid ja tööliklassi seisukohalt tähtsamaid küsimusi. Üldiselt ta ei lähe väga palju lahku läbikukkunud eelnõust ning ta toob senisesse põhiseaduslikku korda samuti

kolm põhjapanevat muudatust:

Esiteks kutsub ellu presidendi instituudi, teiseks muudab valitsuste ametisse kutsumise korda ja piirab riigikogu, kui rahvaesinduse õigusi ning kolmandaks loob presidendi dekreedid

õiguse näol riigikoguga võistleva uue seadusandlise institutsiooni.

Juba eelmise rahvahääletuse eel näitasime, et presidendi instituut meil on täiesti ülearuane. Viimase neljateistkümne aasta jooksul on meil peale seadustes ette nähtud korra ka küllaldaselt väljakujunenud traditsioonid nii valitsuste ametisse kutsumisel kui valitsuse ja rahvaesinduse vahekordade lahendamisel, et pole enam vaja mingit „tasakaalustavat“ võimu, kellena põhiseaduse muutjad tahavad näha presidenti. Isegi viimane valitsuse kriis, mis nii eriskummaliselt välja kutsuti ja mille lahendamine rahvahääletuse eelses õhkkonnas ning parteiliste jõuvahekordade muutmise puhul riigikogus ei võinud väga ladusalt minna, lõppes siiski loomulikult, seadusepärasest korras uue koalitsiooni ellukutsumisega — ükskõik kuidas meie sisuliselt ka selle koalitsiooni poliitikat ei hindaks. Ka presidendi olemasolu korral poleks kindlasti kriisi lahendamine läinud paremini, sest presidendi poolt ametisse kutsutaval valitsusel peab eelnõu § 65 põhjal olema riigikogu usaldus, seega presidendil oleks tulnud kogu seda „lehma-kauplemist“ riigikogu enamuse saamiseks ikkagi rühmadega pidada.

Kuid presidendi olemasolust esitatud eelnõu põhjal järgneb

hulk halbtusi,

võrreldes praeguse korraga. Tähtsaimaks neist on presidendi õigus jätta väljakuulutamata riigikogu poolt vastuvõetud seadusi. Tõsi, kolmekümne päeva pärast tuleb küsimus uuesti riigikogusse otsustamiseks ja kui riigikogu võtab seaduse seekord jälle muutmata, kuid absoluutse enamusega vastu, siis astub seadus ikkagi jõusse. Aga sellesamaga on tehtud seadusandline aparaat äärmiselt raskesti liikuvaks. Tuleb põhjendatult karta, et sarnase korra juures muutub pea võimatuks töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste läbiviimine, eriti kui presidendi kohal asub mõni sotsiaalteenistuste äärmiselt vihane vastane ja reaktioonilise maailmavaatega inimene.

Aga see pole kõik. Eelnõu § 60-da punkt 10-da põhjal võib president

„edasilükkamatu riikliku vajaduse korral“

kuulutada välja dekreete,

mis astuvad jõusse uute seadustena. Dekreetidega võib president muuta ära ka riigikogu poolt vastu võetud ja jõusse astunud seadusi, välja arvatud ainult 9 seadust: rahvahääletuse seadus, riigikogu valimise seadus, presidendi valimise seadus, riigikogu kodukord, riigikogu liikmete tasuseadus, presidendi ja valitsuse vastutusele võtmise seadusi ning eelarvet ja eelarve seadust. Kõiki teisi, ka töökaitse ja sotsiaalkindlustuse, samuti igasugu omavalitsuste ja maksuseadusi võib president vabalt muuta. Tema seadusandlist võimu piirab vähe § 60 p. 10 lõpp, mis ütleb, et president peab esitama dekreedid riigikogule kinnitamiseks. Jätab riigikogu selle kinnitamata, kaotab dekreet maksuse ja muudetud seadused astuvad jälle jõusse. See olekski loomulik ja õiglane ning kooskõlas demokraatliku rahvavalitsusliku korraga, kuid kahjuks esitatud eelnõu konstruktsiooni järgi võib osutada see presidendi dekreedid õiguse piiramine

puhtalt paberliseks.

Jä järgmistel põhjustel:

Eelnõu § 39 teise lõike põhjal nimelt „vabariigi presidendil on õigus määrata uued riigikogu valimised enne nelja aasta möödumist, kui seda nõuavad riiklikud kaalutlused.“ Uued valimised sel juhul toimuvad hiljemalt kolme kuu jooksul.

Selle paragrahviiga on riigikogu antud täiel määral presidendi meelevalla alla. President võib „riiklikkudel kaalutlustel“ saata riigikogu iga silmapilk laiali ja määrata kolme kuu pärast valimised. On valimised möödas ja kui presidendile uue riigikogu koosseis järele ei meeldi, võib ta samadel ebamäärastel „riiklikkudel kaalutlustel“ saata riigikogu uuesti laiali. Tal on õigus sedaviisi talitada kogu oma volituste kestes, see on viie aasta jooksul, ilma et riigikogu kuidagi saaks omi põhiseadusepäraseid õigusi tarvitada või ka presidendi seaduseandlist võimu piirata.

Ainukeseks piduriks presidendile seejuures võiks olla vahest see, et riigikogu

peab vastu võtma iga aasta riigi eelarve, s. o. lubama valitsusele raha. Aga seegi pidur osutub üpris nõrgaks. § 85-da lõpp lausub: „Kui riigikogu eelarveaasta alguseks ei ole võtnud vastu riigi sissetulekute ja väljaminekute eelarvet, tehakse vajalikud kulutused eriseaduses ette nähtud alustel ja korras.“ Riiki saab valitseda ka korralikku aastaeelarvet vastu võtmata.

Just sellases presidendi piiramatu õiguses riigikogu üle peitubki suurim hädadoht, mis võib teha lõpu kogu rahvavalitsuslikule korrale ja upitada võimule ühe-inimese diktatuuri. Juba selle-sama pärast ei tohi töötav rahvas hääletada selle seaduse poolt.

Aga oletamegi, et meil nii kergesti ei lähe rahvahääletusel läbi presidendi kohale sarnased tasakaaluta ja võimuhul-lustusse sattuvad inimesed, kes hakkak-sid meie rahvaesindusega toimima nii, nagu seda viimastel aastatel teinud Hindenburg Saksamaal, siis ometi vastuvaidlematult tähendab uue eelnõu vastuvõtmine

rahvaesinduse õiguste piiramist

ja seadusandliku töö tugevat pidurdamist. Viimase asjaolu põhjendamiseks tõime juba algul väljavõtteid eelnõust, kuid need pole veel kõik. § 41 määrab, et riigikogu tohib aastast pidada ainult kaks korralikku istungjärku ja neid võib president katkestada kuni 2 nädalaks kumbagi. § 51 ütleb aga, et riigikogu liikmetele maksetakse tasu istungjärkude kestel, kuid mitte üle kuue kuu aastas.

Kõnelemata sellest, et niisugune kord võtab pea täiesti võimaluse palgalisel inimesel töötada riigikogus (tasu mak-

setakse ainult istungjärkude eest, vahe-ajal ime päkka, sest kindlat kohta mu-jal pidada ka ei saa), — ta ühtlasi määrab, et riigikogu töö aastast üldse ei saa kesta üle kuue kuu. Kui võtame arvesse, et eelarve arutamine — seniste kogemuste kohaselt — nõuab kolm kuud ja kui president omavoliliselt sund-vaheaegasid ei tee, siis tavaliseks sea-dusandliseks tööks jääb kõige enam üle veel

ainult kolm kuud aastas.

Igauks mõistab, et selle ajaga pole suurt midagi peale hakata. Vaevalt on inimesed saanud hakata süvenema oma järjekorralistesse ülesannetesse, kui pane kolid kokku ja sõida jälle laiali. Seadusandline töö igatahes muutub se-nisest veelgi aeglasemaks, olgugi et nüüdki kuuleme sageli nurisemist, miks viibib selle või teise hädavajalise sea-duse vastuvõtmine. Eriti kannatavad aga need seadused, mida tuleb alati suurima jõupingutusega vastu kodan-lik-kapitalistliku klassi tugevat mõju-tust läbi suruda. Need on just töölis-klassi sotsiaalpoliitilisi huvisid käsita-vad eelnõud. — Uue põhiseadusliku korra juures

oleks ettevõtjaskonnal alati

oma käsikute kaudu võimalik asju see-võrd venitada, kuni istungjärgu sun-duslik lõpp käes. — Hakka siis uuel istungjärgul uuesti otsast peale.

Kõigil neil põhjustel saab ja tohib ametiühinglastel olla 10., 11. ja 12. juu-nil ainult üks otsus — välja hääleta-miskastide juure ja ümbrikku sedel, millele märgitud — „vastu!“

Amicus.

Uus luud ...

Oodata kallaletungi palkadele.

Neljapäeval, 18. mail astus pärast kahlenädalist kriisi ametisse uus vaba-riigi valitsus J. Tõnissoni juhtimisel. Seekordne koalitsioon koosneb keskerakonnast ja koonduslastest ning see asja-olu üksi lubab meil juba ette aimata uue valitsuse poliitilist suunda ses osas, mil-lest kõige enam huvitatud palgalised ja töötava rahva kihid.

See oli keskerakond, kes kukutas eel-mise valitsuse ning põhjendas oma sam-mu sellega, et ta ei saa rahul olla sot-sialistlikkude ministrite tegevusega Pätsi kabinetis. Eriti tungis ta kallale teedeministrile sms L. Johansonile, kes olevat üleliia suures ulatuses korralda-nud hädaabitöid ja sellesamaga viinud „keskkihid“ raskesse seisukorda. Ka

olevat kuulmata ülekohus, et hädaabitööde töötasu ei olevat sotsialistid lasknud vähendada, mille tõttu hädaabitöölised olevat teeninud rohkem harilikudel töödel viibijatest. Et sellele „ülekohutule“ lõppu teha, oligi keskerakond sunnitud oma esindajad valitsusest ära kutsuma ning looma uue valitsuse ilma sotsialistideta.

Siit võime järeldada, et J. Tõnissoni kabineti üheks esimeseks sammuks tuleviku kohta on katse teha korraldust; et hädaabitööde ulatust (tänavused on juba lõppenud) piirataks ning tööliste töötasu vähendataks. Keskerakond, kelle hõlma all elutseb muuseas ka suur osa ettevõtjatest, kurdab kõik aeg tööliste liig suurtest palkadest, mis asetavat ettevõtjaskonna kriisipäevil äärmiselt raskesse seisukorda. Hädaabitöölise „ülemäära kõrged“ tasud ei olevat lasknud vähendada ka eraettevõtjatel töötasusid. Nüüd siis Tõnissoni valitsuse lahkel kaasabil katsutakse muidugi kiskuda näljapalga veelgi alla.

See ei ole mitte paljas oletus ja demagoogiline kallaletung uuele valitsusele, vaid ainult järeldus keskerakonna senistest seisukohtadest ning ettepanekutest. Mäletame ju, kuidas möödunud sügisel kriisimaksu sisseseadmise puhul K. Pätsu valitsuses just keskerakonna ministrid nõudsid ka 40-kroonilise kuupalga saajate viimist maksu alla, mis sisult oleks tähendanud nendele inimestele palgavähendamist. Siis ei saanud nad seda kavatsust teostada tänu sotsialistide ägedale vastuseisule. Ja sellest ajast peale asuski keskerakond õõnestama eelmise valitsuse jalgealust.

J. Tõnissoni valitsuses ei ole aga enam keskerakonda pidurdavaid sotsialiste. Vastuoksa — palgakärpimise küsimuses leiab keskerakond oma koalitsioonikaaslasel — koonduses väärilise partneri. Ei ükski poliitilistest parteidest pole sadistlikuma kirega juba aastaid närinud palgaliste teenistustasude kallal kui just koondus. Nende värske liider K. Einbund esitas oma valitsuse lõpupäevil isegi seaduse, mille alusel pidi veerandi võrra suurte kui kõige pi-

semate palkasid kärbitama, ja ka Pätsu valitsuse kestes pole koondus iialgi väsinud ikka ja alati uuesti tungimast kallale palgalistele.

Nüüd on siis mõlemad palgaliste õigjad — keskerakond ja koondus — lõõnud käed kokku, nüüd avaneb neil võimalus üksteist täiel rinnal toetada ja jätkata seda rünnakut, mis katkes K. Einbundi valitsuse langusega.

Seda kõike peavad varakult arvestama palgalised, eeskätt aga nende organisatsioonide esindajatest koosnev aktsioontoimkond. Teades, et peagi muutub palavaks palgavõitluse frondil, peab toimkond otsekohe asuma vastu löökide kava väljatöötamisele ning tarvilikkude võitlusvahendite selgitamisele ja muretsemisele.

Üldise poliitika alalgi kipub uus luud pühkima samuti üsna „puhtalt“. On teada, et keskerakondlikud ettevõtjad ja ärimehed ihuvad ammu hammast uute suurte saneerimissummade peale riigikassast, mida neile eelmine valitsus keeldus andmast. Nende apetiit ei ulatagi „kaugemale“, kui vaid „tühise“ 800.000.000 sendi saamisele, et sellega esialgu päästa võlgadega ülekoormatud mehi pankrotist. Ütleme meelega „esialgu“, sest tahtjate hulgas leidub paljuid sarnaseid, keda juba enam kui üks kord „saneeritud“.

Lisaks „saneerimissummadele“ valitsus töötab samade ettevõtjate huvides hakata tasapisi kaotama neid kitsendusi, mis varemalt pandi maksma krooni stabiilsuse hoidmiseks ja riigikassa puudujääkide katteks. Nende kavatsuste siht on ilmne: hävitada kattevara, et enam keegi ei saaks krooni hoida. Ega siis asjatult praeguses valitsuses ei istu 8-st mehest 5 veendunud kroonikukutajat.

Kas uuel luual läheb korda nii põhjalikult „pühkida“, nagu kavatsatud, on muidugi iseküsimus. Igatahes tööliklassi esindajatel riigikogus, aga ka organisatsioonidel väljaspool seisab ees tõsine ülesanne avalikkuse mobiliseerimise teel teha koalitsioonil võimatuks selle pöörase „programmi“ teostamine.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

Peetakse tarvilikuks inshismi vastast päeva.

E. Töölisühingute Keskliidu korraldusel peeti 26. mail k. a. Tööliste Haridusliidu ruumides Tallinna ringkonna töölisvanemate ja ametiühingute juhatuste järjekordset koosolekut, millest võttis osa 50 töölisvanemat ja ametiühinglast. Päevakorras oli töölisvanemate aruanded ja Oskar Gustavsoni referaat: „Miks töölisklass peab kaitsma demokraatiat“. Koosolekut juhatas Keskliidu sekretär L. Metslang, protokollis abisekretär H. Isküll.

Tallinna linna elektriijaamas on suve tuleku tõttu tegevus suurenenud endiste aastate eeskujul. On võetud juurde hooaja töölisi. Tööl on praegu 230 töölisi.

A/S. „Rauaniidis“ on möödunud aasta detsembri kuust alates vallandatud umbes 70 töölisi, millest üksikud on võetud hiljem tagasi. Peale streiki on kärbitud palku kuni 25%.

Rotermanni tehastes on olukord endine. Leivatehas praegu käib edasi. Tööl on 160 töölisi.

„Eesti Siid“ töötab 3-vahetusega. Tööl on üldse 216 töölisi. Palku ei ole kärbitud. Kangrud töötasid varem 5 päeva nädalas. Nüüd käib töö 6 päeva nädalas, kuid iga kahe nädala järele tuleb olla 3 päeva kodus.

Raudtee uusdepoos on tööl 260 töölisi. Olukord üldiselt on endine.

Tuletornide töökojas on tööl 32 töölisi. Olukord on endine.

„Globuse“ saapavabrik on täitnud Poola tellimuse. Jätkatakse N. Vene tellimuse täitmist, mis viiakse lõpule juuli keskpaigas. Peale selle jääb tööstus arvatavasti üheks kuuks seisma. Töölisele antakse selleks ajaks lõpuarved. Tööl on 276 töölisi.

„Tallinna telefonivõrgus ei ole olnud mingeid muudatusi. Tööl on 26 töölisi.

„Volta“ masinatehases on olukord endine. Tööl on 100 töölisi.

A/S. Krulli metallitehases on tööl 300 töölisi. Tööde vähenemise tõttu vallandati 13 lukuseppa, kuid tööliskoogu pealekäimisel võeti need hiljem tagasi.

A/S. „Lutheri puutööstuses“ on tööl 364 töölisi. Olukord on endine.

Raudtee peatehastes on viidud läbi uue tööliskoogu valimised. Tööl on üle 400 töölise.

A/S. „Ilmarine“ valmistab Tallinna linna elektriijaama sisseeadet. Seni on võetud juurde 36 töölisi ja võetakse juurde veelgi. Praegu on tööl 187 töölisi.

Raudtee pealaos on tööl 63 töölisi. Varem makseti haiguse päevade eest terve päevapalk. Ka pühapäevade eest. Nüüd on see kord ära muudetud, mis on töölisele vastu võtmata.

Linna hooneteparandamise käitises on tööl ühes juhtivate jõududega 35 töölisi. Juurde on võetud 10 uut töölisi, kelle palk on 10% vähem kui endistel.

Tallinna linna kanalisatsiooni käitises on võetud tööle kõik endised hooaja töölised. Praegu on tööl 350 inimest. Palku on kärbitud kuni 20%. Kuigi volikogu otsuse kohaselt võis kärpida vaid 10%.

A/S. „Kilgase“ tekstiilkäitises on olukord endine. Tööl on 358 töölisi.

Selle järele kandis Keskliidu juhatuse liige Oskar Gustavson ette referaadi „Miks töölisklass peab kaitsma demokraatiat. Referent andis kokkuvõtliku ülevaate fashismi praktikanis. Käsitades eriti saksa sündmusi, kus hitlerism on purustanud demokraatiat koos töölisliikumisega. Ka eesti tööliskonda varitseb fashismi hädaoht kaikameeste liikumise kaudu, millele tööliskond peab otsustavalt vastu astuma. Ettekanne võeti vastu elavate kiiduavaldustega.

Peale lühemaid läbirääkimisi koosolek otsustas üksmeelselt teha Keskliidu juhatusele ülesandeks, et Keskliit algataks ülemaalse fashismi vastase päeva korraldamise.

Läbirääkimiste all võeti veel vastu otsus, milles koosolek nõuab, et tööde tellimused antaks kodumaa käitistele ja ei saadetak välismaale.

Haigekassa ametiühinglaste ja töölisvanemate juhtimisele.

Tallinna Ühishaigekassa volinikkude valimised on jõudmas lõpule. Enamikus käitistes on valimised juba toimunud ja tulemused teada. Teistes aga on koosolekud peetud, kuid valimised on pooleli, mispärast ei ole veel teada lõpukokkuvõtet kõigi käitiste kohta.

Olemasolevate andmete põhjal võib aga öelda, et uus volikogu, saab olema tunduvalt erinev eelmisest. Eelmised valimised on toimunud täiesti juhuslikult, mispärast ka õige suur protsent, volinikest oli organiseerimatud ning ebateadlikud ühiskondlikkudes asjades, või jälle inimesed vaksalipuiestee ringkondadest, kellest on teada, et nad eitavad positiiv-

set, ülesehitavat tegevust ja loodavad vaid mingisugusele messiale, kes oma ilmutamisega kõik asjad korraldaks.

Eelmise volikogu enamus andis ka oma näo järgi praeguse haigekassa juhatuse enamuse, kelle tegevuse läbi on kasvanud kassaliikmeskonnas rahulolematu kassa vastu.

Praeguse juhatuse tegevuse ajal on kärbitud ka kassaliikmete õigusi õige suurel määral. On kärbitud vabad arstitekkid, mille tõttu on jäänud võimalikuks vaid ambulatoorne ravi, mis aga senise puuduliku arstide koosseisu juures ei saa olla küllalt rahuldav. Perekonna liikmete osas on tõstetud arstiroh-

tude juuremaksu, on piiratud haigemajalist ravi, vähendatud abirahasid jne.

See kõik võis ju olla tarvilik kassa sissetulekute vähendamise tõttu, kuid selle teostamise viis on olnud äärmiselt hoolimatu ja ka asjatundmatu, mispärast on rahulolematu liikmeskonnas suurel määral põhjendatud. Hukka mõistetakse on ka see, et praegune juhatuse enamus oma kaitse alla on võtnud inimesi, kes kahtlaste kombinatsioonide abil püüavad püsida juhatuses oma isiklike kade pärast, tahavad seejuures omada nagu mingisugust monopoli kassa juhtimisel.

Kõik need asjaolud on liikmeskonnas loonud juhatuse tegevust hukkamõistva meeleolu. Nõutakse vaksalipüüestee kamba lahkumist kassa juhtimiselt üldse. Umbes sellesisulised resolutsioonid on vastuvõetud: E. J. Johanson paberikütises, a.-s. „Ilmarises“, O. Kilgase trikoo ja pitsi kütises, a.-s. „Unionis“ ja a.-s. „Gloobuse“ naha- ja jalanõude kütistes, a.-s. A. M. „Lutheris“, o.-ü. „Mootoris“ ja väikekütiste ühisel koosolekul Pritsimajas kokku üle 6.500 kassaliikme poolt. See on juba läigi pool kassaliikmete üldarvust, mis on 14.500 ümber. See on otse hävitavaks atestatatsiooniks vaksalipüüeteleaste valitsemisele, millest peaks nad ka ise järeldused tegema.

Laevameeskondade alammäärad kinnitatud.

Aastate kaupa on meremeeste organisatsioonid nõudnud laevameeskondade alammäärade normide makspanekut 1928. ja 1929. a. vastavate seaduste alusel. Neid kavu on aastate vältel mitmeid välja töötatud, kuid laevaomanikkude mõjul jäid need ikka ja alati kuhugile peatuma, enne kui „Riigi Teataja“ veergudeni jõudsid.

Lahkunud valitsuse poolt pandi need normid, teedeminister L. Johanson algatusel, lõppude-lõpuks maksma. Vastavad määrused on avaldatud „R. Teatajas“ nr. 31.

Olulisemad osad neist määrustest on järgmised.

KÜTJATE KOHTA.

§ 1. Esimese ja teise järgu kütjate alammäär kaugesõidu kaubalaevades tehakse kindlaks süte kulu järgi järgmiselt:

Iga 3,75 tonni ja püsival sõidul üle ühe kuu troopika vetes iga 3,25 tonni öö-päevas tarvitatud süte kohta peab olema 1 kütja. Sel viisil kindlaks määratud kütjate üldarv peab olema I järgu kütjaid nii palju, et neid tuleks iga vahi peale vähemalt üks. On ahjude arv 7 või enam, määratakse kütjate arv ahjude järgi nii, et iga 4 ahju

Selle resolutsiooni mõju on nähtav ka seniste valimiste tulemuste juures.

Mõnes valimise ringkonnas pole praeguse juhatuse ja revisjoni komisjoni liikmeid valitud isegi mitte volinikkudeks.

Kuna üldiselt on valimisi juhtinud töölisvanemad ja ametiühingud, siis on ka enamus volinikkudest uues volikogus töölisvanemad ja ametiühinglased. Sellest võib loota, et ka uus juhatuse, mis tuleb valimisele arvatavasti 17. juunil, saab olema asjalikum senisest kes suudab kassat juhtida nii, et see oleks arusaadav ja vastuvõetav laiaele töölishulkadele.

See peaks olema võimalik sel teel, et haigekassa juhatuse tegutses tihedas koostöös töölisvanemate ja ametiühingute juhatustega, mis juures peaks ka haigekassa juhatuse saatma oma aruandja iga kuulisele töölisvanemate ja ametiühingute juhatuste ühisele konverentsile. Olgu see kõigi töölisvanemate ja E. T. Kesklüü kuuluvate ametiühingute ühine nõue. Kui meie kõik ühiselt heas tahtes tegutseme, siis võib kindlasti loota, et suudame vastu panna ka süvenevale majanduskriisile, ning alal hoida end ainult sotsiaalkindlustuse korraldust — haigekassast.

H. Isküll.

kohta vähemalt 1 kütja vahis seisab. Kui kütjate arvu väljaarvamisel süte kulu järgi murrud alla $\frac{1}{2}$ tekivad, neid ei võeta arvesse, murrud üle $\frac{1}{2}$ loetakse üheks.

§ 4. Süte kulu arvestatakse harilikult süte pooleaastase keskmise kulu järgi masina päevaraamatu alusel; kui laev on sõtnud vähem kui pool aastat, siis keskmise reisude kulu järgi. Kus mingisugusel põhjusel ei ole võimalik sarnasel viisil arvestada, loetakse süte kuluks kolmekordse paisumisega masina juures 0,75 kg süsi ühe JHP peale tunnis ja kahekordse paisumisega masina juures 0,85 kg JHP peale tunnis.

§ 5. Kohaliku, sise- ja ligisõidulaevades, mille masina võime on üle 40 HP, on laevajuht kohustatud oma laeva komplekteerima munsterolli tegemisel vähemalt sarnase arvu kütjatega, mis laevapere ja reisijate julgeoleku ning laeva merekindluse suhtes tarvilik. Selle juures peab nendes laevades kütjate hulgas olema vähemalt 1 esimese järgu kütja.

DEKIMEESKONNA KOHTA.

§ 4. Igal kauge- ja ligisõidulaeval peab olema dekimeeskonda, olenevalt laeva suuruselt alljärgnevate alammääradeni:

1) purjelaevad (abimootoriga või ilma) alla 50 br.-registerttonni § 7 alusel				
51— 175 tonni	3	—	1	
175— 325 „	4	—	2	
326— 500 „	5	—	2	
501— 750 „	6	—	2	
751—1000 „	7	—	3	
2) masinajõuga liikuval laeval				
51— 200	2	—	1	1
201— 500	3	—	1	1
501—1000	4	—	2	1
1001—1500	5	—	2	1
1501—2500	6	—	2	1
2501—4000	7	1	3	2

Pootsmann või puusepp on koosseisus sunduslik laeval suurusega 2501—4000 br.-registerttonni; juhul, kui purjelaeval suurusega 501—750 br. registerttonni ja aurulaeval suurusega 1501—2500 br.-registerttonni puudub koosseisus pootsmann, tuleb tabelis määratud nooremate madruste arvu tähendatud laeval suurendada ühe noorema madruse võrra.

Suurematel laeval peab olema iga järgmise 2000 brutto-registerttonni kohta üks madrus enam.

Reisijatelaevad, alates 300 brutto-registertonnisa, peavad suurendama oma meeskonda ülalnimetatud arvudest 1 madruse võrra.

Kas pootsmann või puusepp palgatakse, oleneb sellest, kumba järgi on suurem vajadus.

§ 5. Igal praamil kaugesõidus, suuruse peale vaatamata, peab olema vä-

hemalt 3 madrust, nende hulgas 2 vanemat madrust. Ligisõidus peab olema vähemalt 2 madrust, neist üks vanem madrus.

§ 6. Peale eeltähendatud dekimeeskonna peab laeval olema vähemalt järgmine köögi- ja kajutipersonaal:

Kui laeva kogupere arv 6—10 inimest — 1 keetja.

Kui laeva kogupere arv 11—15 inimest — 1 kokk, 1 messi- või kokapoiss.

Kui laeva kogupere arv 16—25 inimest — 1 kokk, 1 kajutiteeniija.

Kui laeva kogupere arv 26 inimest ja üle — 1 kokk, 1 kajutiteeniija ja 1 messi- või kokapoiss.

Kui laeva personaali hulgas on naisteenijaid, siis nende eluruumid peavad olema võimalikult eraldatud laeva meeskonna eluruumidest.

Eeltoodud kogupere hulka ei arvata köögi- ja kajutipersonaali.

Kaikamehed meremehi aneks püüdmas.

Mõne päeva eest viibis Tallinna sadamas üks eesti aurik, kus tüürimees käis ringi mingisuguse korjanduslehega. *Selgus, et see oli loata korjandus kaikameeste heaks.* Sama laeva 1. mehaanik soovitas magusa näo ja soojade sõnadega astuda kaikameeste liidu liikmeks, sest liikmemaks olevat väga väike ja kaikamehi tulevat toetada. Kui merimehed vabandasid rahapuudusega, siis oli vastus valmis: „küll kapten teie palgast maksab“. Sama kapten oli ise esimesena 25 krooni annetanud kaikameestele.

Merimehed ja kõik ametiühinglased,

visake välja uksest kõik selletaolised kaikameeste agendid. Mitte sentigi töörahva vaenlastele.

Vaadake, mis teevad kaikameeste ihaldatud seltsimehed Saksamaal, kus tuhanded ausad kodanikud ainult sellepärast kannatava, et nad olid ametiühingute liikmed ja tegelased võideldes töörahva huvide eest.

Ametiühinglased merimehed, kas tahate, et meil peab sündima samuti?

Pidage meeles, et ainult töörahva vaenlased toetavad kaikamehi.

Arukamad merimehed, selgitage oma seltsimeestele kaikameeste õiget nägu.

Heitlused tööpalkade pärast Taanis.

Võitsid — ametiühingud sotsialistliku valitsuse abil.

Taani kuulub, nagu Holland, Norra ja Rootsi, maade gruppi, kus tervel maal on tööliste reaalpalgad, tänu sealsete ametiühingute tugevusele, suudetud hoida kõrgemal, kui teistes Euroopa riikides.

Taani töösturid, võttes eeskujuna Norra tööstureilt, hakkasid 1931. a. sügisel nõudma tööpalkade üldist vähendamist 20% võrra. Nagu teame, kuulutasid Norra töösturid 1931. a. kevadel välja üldise suur-lokaudi, kuna ametiühingud keeldusid vastuvõtmast pakutavaid uusi tingimusi: tööpalkade alandamine 15—40% jne. Norras lõppes pool aastat kestnud töötüli tööliste hülgava võiduga: töösturid olid sunnitud võtma tagasi omad nõudmised.

Taanis aga oli olukord vähe teistsugusem. Ametiühingute Keskkliidu ja Töösturite Liidu vahel on sõlmitud üldine kollektiiv-leping, kus ettenähtud töötingimustest loobumine enne lepingu tähtaja lõppu pole nii lihtne. Kuid, kui ka kollektiiv-leping on üles öeldud, siis peab selle uuesti sõlmimine toimuma komitee kaudu, kust osavõtavad niihästi tööliste kui ka töösturite esindajad.

Töösturite nõue — palku alandada 20% — tuli ka arutusele sellises segakomisjonis. Komisjoni töö 1931. aastal ei andnud mingeid tulemusi. Lepiti siiski kokku, et kõik kollektiivlepingud pikendati muutmatault ühe aasta võrra. Tegelikult tähendas see üldise tööpuuduse tõusu ja tööpalkade languse ajajärgul tööliste võitu, sest töösturid olid sunnitud terveks aastaks loobuma omast palkade vähendamise nõudest.

Nüüd asus tegevusse segakomisjon valitsuse esindaja juhatusel. See komisjon pidi leidma lahenduse töötülile. 1932. aasta novembris aga lõpetati komisjoni töö — ilma ühegi tulemuseta.

Jälle olid tööandjad kaotajate osas ja nad muutusid selle tõttu ennenägematult sõjakaks, ähvardades üld-lokaudiga. Lisaks nende sõjakusele suurenes tööpuudus, mis ju tööliste olukorda nõrgendas.

Nimetame vaid, et tööpuudus 1931. a. oli 18% (minimum juunis 11%, maksimum detsembris 32%), kuna 1932. a. vastav arv oli

32%! (mais — 25⁰/₁₀, detsembris — 42%). Praegu on Taanis, kus elanikkude arv on vaid 3 korda suurem eesti elanikkude arvust, 180.000 (neist 20% organiseerimatud) töötut.

On loomulik, et sellises olukorras taani ametiühingud ei või lubada kollektiivlepingu ülesütlemist. Kuid ka töösturid võtsid kõik jõud kokku, et läbi viia tööpalkade alandamist 20% võrra. Oma nõudmist põhjendasid nad üldise hindade langusega, kuna aga tööpalgad osaliselt on isegi tõusnud. Nad tõendasid statistika najal, et maal maksti 1928. a. tööliste tunnis 98 ööri töö eest, mille väärtus oli 176 ööri; 1932. aastal aga on sama töö väärtus 156, kuid tööline saab 105 ööri tunnis!

On tõsi, et Taani tööliste reaalpalk viimastel aastail on tõusnud. Kuid — kas töösturi arvel? Ei, mitte sugugi! Teame väga hästi, et päev-päevalt edenev töötehnika ja ratsionaliseerimine lihtsustab ja kergendab töötamist ning suurendab produktiooni. Harilikuks nähteks on, et töö-tehnika edusammudest ja produktiooni suurenemisest lõikab kasu tööstur, kes ei mõtlegi tööliste töötasu vastavalt suurendada. Taani tööline suutis aga oma töötasu töötehnika arenemise arvel suurendada ja töösturil pole mingit õigust end süa vahele segada.

Nii on Taani üks neist vähestest maadest, kus viimastel aastatel, üldisel palkade alandamise ajajärgul, ametiühingud suutsid tööliste palku tõsta!

Kuna igasugused vabatahtlikud läbirääkimised töösturite poolt nõutud tööpalkade alandamiseks ei andnud tulemusi, siis oli valitsus sunnitud vahele astuma. Taani sotsialistlik valitsus, ära nähes toda suurt hädaohtu, mida toob enesega kaasa üldlokat nõiudsel tööpuuduse ajajärgul, esitas parlamendile seaduseelnõu, mis ka vastu võeti. Tolle seaduse põhjal keelatakse ära ühe aasta kestel, s. o. kuni 1. veebr. 1934., igasugused töötülid.

See tähendab tegelikult, et töösturid olid jälle sunnitud loobuma omast lokaudi- ja palkade alandamise nõudest. Nii siis — Taani seltsimeeste järjekordne võit, mis puhul neile tuleb tõsiselt õnne soovida.

Soome meremeeste streik süveneb.

Inglise ja rootsi sadamatöölised alustavad boikotti.

Inglise raudteelased toetavad boikotti.

Soome meremeeste streik on võtnud kord-korralt laiema ulatuse. Mehi on tulnud juba suuremas arvus laevadest maha ja teenistuslepingute ülesütlemine jätkub. Laevaomanikud püüavad kõigi abinõudega takistada meeste laevadest mahatulekut.

Soome ja meiegi kodanlised lehed

püüavad streiki tembeldada kommunistide kihutustöö tulemuseks, mis aga ei vasta tõele. "Suomen Sosialidemokratti" kirjutab, et streigi poolt on hääletanud isegi väga suurel arvul kaitseliitlasi, kes solidaarselt teiste meremeestega lõövad kaasa palgavõitluses, sest praegused äärmiselt madalad näljapalgad

pigistavad kõiki meremehi ühtlaselt, olgu nende poliitilised tõekspidamised millised tahes.

Soome meremeestele on tulnud appi ka Rootsi Transporttöölise Liit, mis paneb soome streigimurdjatega sõitvad laevad boikoti alla. Samuti on inglise transporttöölise unioonid otsustanud alata täit boikotti soome laevade vastu alates 12. juunist. Inglise suurim tööliste ajaleht „Daily Herald“ ilmuvad kirjutised, mis mõistavad teravalt hukka soome meremeeste äärmiselt madalad palgad ja inglased on alati valmis boikoteerima nende maade saadusi, kus äärmiselt madalate palkadega töölisi sunnitakse töötama.

Inglise sadamatöölisega on otsustanud täiel rindel lüüa kaasa ka sajabrot-sendilisel organiseerunud raudteelased neis paigus, kus sadamatöölised on nõr-

gemalt organiseerunud. Raudteelased nimelt ei toimeta edasi neid Soome laevadest lossitud kaupu, mis boikotist hoolimata võidakse ehk kuidagi laevadest saada välja.

See tugev transporttöölise ühisrinne on soome laevaomanikud juba pannud mõtlema. Boikoti laienemist on oodata veel terves reas teistes riikides. Kui boikoti otsus hakkab maksma täies ulatuses, siis see paneks seisma suures osas soome ekspordi või annaks veod nende maade laevadele, kelle omanikud tunnustavad ametiühinguid ja maksavad ka inimväärilisemaid palku.

Eestist ei peaks minema Soome ükski streigimurdja palgaolusid halvendama. Samuti ei peaks end petma ka töösaamise lootustega, sest sellaste streigimurdjate sinna minek võib neile lõppeda halvasti.

Eesti Ehitustöölise Ametiühingu üldkoosolekult.

Ühingu liigete arv kasvab.

Eesti Ehitustöölise Ametiühingu aastakoosolek peeti 25. mail s. a. Tervitusi E. T. Keskliidu poolt ütles K. Must. Ettekantud aruandest selgus, et aastase tegutsemise ajal on ühing juhtinud linna ehitusosakonna töölisnõukogu valimisi, pidanud kontakti kõiki ehitustöölisega, muretsenud tööd ligi 100 ühingu liikmele, korraldanud betoon-tööde kursused. Ühingu ees on muretsetud kaunis lipp ja astunud rahvusvahelise ehitustöölise kutsesekretariaadi liikmeks. Organiseerimiskoosolekuid on peetud terve rida ja pommitatud vabariigi valitsust ning linnavalitsust märgukirjadega, milles esitatud tööliste õigustatud nõuded.

Ühingu liigete arv oli 31. märtsil 517, kuid nüüd on see tõusnud 550-ni. Aasta jooksul on langenud välja 13 liiget — 1 neist surma läbi, 1 läinud üle puutöölise ühingu ja 11 on langedud välja liikmemaksu mittemaksmise pärast.

Aruannete puhul järgnenud läbirääkimistel tungiti ühingu esimehele Pastile kallale spordiplatsi tööde võtmise pärast, kus ühingu liikmed vähe olevat

teeninud. Pikema ägeda vaieluse järele kinnitati ühingu tegevuse ja ka rahaline aruanne kr. 566,46 tasakaalus. Ühingu varanduse seis oli 31. märtsil 1933. a. kr. 261,01.

Liikmemaksu kindlaksmääramisel avaldati soovi selle alandamiseks, kuid keskliidu instr. J. Mihkelsoni pikema selgituse järele jäeti liikmemaks endiseks, s. o. 50, 35, 25, 15 ja 10 senti kuus, olenedes tööliste teenistusest.

Tegevuskava võeti vastu, kus muuhulgas oli nähtud ette ka toetusfondide asutamine eeloleval tegevusaastal jõudumööda.

Eelarve kinnitati kr. 650 tasakaalus.

Uude juhatusse valiti: Kärm, Past, Kalda, Sulbi, Kuuskmann, Koovits, Sock, Osa ja Osanik; revisjonikomisjoni: Roomán, Kiiman, Ibrus, Maasing ja Lööve. E. T. Keskliidu nõukogu saadikuteks valiti Past ja Kiiman.

Koosoleku lõpul võttis algatatud küsimuste all sõna Gutmann ja tungis keskliidule asjatult kallale. Peale keskliidu esindaja J. Mihkelsoni sõnavõttu heideti Gutmann sündmatu ülesastumise eest koosolekult välja.

Fashismi majanduslikke põhjusi.

Nigol Andresen.

3.

Saksa kapitalismi määratu ummik oli tingitud ratsionaliseerimisest, mis tekitas kohutavalt töötuid, kes omakorda ei suutnud enam midagi tarvitada. Ratsionaliseerimisega ühenduses olev sissesääde muretsemine pidi tasutama vallandavate tööliste palga arvel, ja tööliste vähesus ratsionaliseeritud käitistes jättis esialgu otse kõrvale tööliste palkade küsimuse. Saksa suurtööstuse magnaatidele aga on viirastunud ainus võimalus kriisi pehmemdamiseks: Euroopa tööstuslikult vähearenenud osa vallutamine Saksa ekspordiks. See võiks toimuda kahel teel: võistlejate kõrvale tõrjumisega hindadelangetamise teel või Saksa poliitilise mõju laiendamisega eriti Ida-Euroopale (Soomest Rumeeniani, teatud korral ka Nõukogude Venele).

Esimene, vähem mõjuv vahend on Saksa kaupade müümine „võistlusvõimelise“ hinnaga. Selleks tuleksid ohverdada ka tööliste võrdlemisi kõrged palgad, mis on kaitstud kollektiivlepingutega. Ka selle programmi esimese osa katsetamine vajab siis tööliklassi ametiühingulise jõu hävitamist, ja sellele teele ongi asutud.

Tähtsamana aga tundus siin Ida-Euroopa poliitiline vallutamine kas sõjaga või mõnel muul kujul. Selleks oli vaja anda riigi poliitiline juhtimine diktaatori kätte, kuid kapitalistideklass esindava diktaatori jalulesäädmiseks oli vaja samade kapitalistide rahaga organiseeritud deklasseerunud kihtide liikumine.

Sest mis on fašism liikumisena? Ühiskonna ebateadlike, rahulolematute elementide ilma kindla sihita liikumine. Algul viletsusse sattunud keskkihtide osade liikumine, siis aga verbib juba töötute, samuti maarahva hulgast. Fašistlik liikumine ei ole rajatud *enese-finantseerimise* liikmemaksude ja sise-miste korjanduste näol, see on võimalik ja annab suurt efekti, kui väljastpoolt salapärased allikad annavad raha. Selles ei oleks fašistliku liikumise efekt,

kui iga liige peab majanduslikult kindlustama oma organisatsiooni; efekt on selles, kui juht varustab meeskonda uute riietega, toiduga, relvastusega, kui selle eest pole vaja midagi maksa. Fašistlik liikumine võib *tekkida* ise sotsiaalse viletsuse kajastajana, eriti keskkihtide viletsuse näitajana, kuid selle areng ja organiseerimine on võimalik ainult suurkapitali abil, kuna viimane kalkuleerib antavad toetused nii suurteks, kui tulevane lõikus seda võimaldab.

Ja see ongi teretulnud relv oma võimupositsioonist väljasattuva kapitalistideklassi käes.

4.

Tekib küsimus, millised väljavaated on fašismil Eestis.

Et Eesti ühiskond on sisemiselt tasakaaluta, ei ole meile saladus. Kapitalismi lühikese õitsengu ajal, kui põllupidajad elasid üle oma kõrgkonjunktuuri, põllupidajad olid eestimõõtelisele kapitalile poliitiliseks toeks kui ka suurimaks tarvitajaks. Kohaliku kriisi alates iseseisvuse tekkimisel linnade tööliste ostujõud oli langenud, palgad äärmuseni alla surutud, sellega tööliklass ei olnud kuigi tunnustatud tarvitajaks ei tööstusele ega põllumeestele. Kui aga Kesk-Euroopa majanduskriis asetas Eesti põllumajandussaaduste ekspordi ja sellega põllupidajate suure massi kitsikusse, põllupidajad hakkasid ikka avalikumalt, olgugi sihitult, mässama kapitali vastu. Linnade keskkihtides tõuseb viletsus. Kui tekkis fašism, ei tekkinud siin talupoegades ega linna keskkihis sõna tõsisel mõttes. Fašistliku liikumise algatus kuulub ühiskonna äpardunud elementidele, eeskätt endistele ohvitseridele. Sellepolest Eesti sotsiaalsed olud on lähedalt sugulased Poola ja Läti omadega.

Selle elemendi iseloomustus aasta eest (Sotsialistlik Võitlus 1, 1932) peab paika ehk praegugi:

„Osalt maailmasõda, veel enam aga Eesti iseseisvuse esimesed aastad pak-

kusid intelligentseile keskkihtidele, eriti nooremaile, rohkeid tõusuvõimalusi. Õpinguis hoopis vähenõudlikule kaugusele jõudnud maanoormees võis saada varssi ohvitseriks, ja Eesti iseseisvuse konstitueerimisel ta omandas pealegi isamaapäastja ja vabaduselooja aupaiste. Nimetatud veneaegne vormiline eesõigus vahetus uue moraalse eesõigusega. Tekkis võrdlemisi laialdane intelligents, kes oli harjunud nägema enda kilbiletõstmist.

Mitte igauks neist kiiresti tõusnuist ei sobinud rahuaegsesse õhkkonda. Harjumata ükskõik millise tööga, poisikeseaastaist pühendunud ainult „kangelastegudele“, immutanud endasse seiklustusti, sõja lõppedes need noored ohvitserid ei olnud harjunud eraeluga. Autasutalud ja mõisasüdamedki osutusid enamikul asjatuks koormaks. Majandusliku tõusu arenevasse kapitalismiapaaraati need mehed enamikult ei tahtnud või ei osanud rakendada, ka mitte riigi hammasratastikku. Kindla koha saanud, mitmedki osutusid tööle kõlbmatuks. Sinna juurde veel rida vanemaid ja teenekamaid ohvitseri, kes tulid erusaatmisele.

Selle sõjaäpardunute kihi täienemiseks valgus vabariigi esimesil aastail hulgaliselt optante, kelle äpardumine Venes oli põhjustatud kommunistlikust revolutsioonist — siin aga kapitalistliku produktsiooni võrratust kitsusest. Kasel teel siia tekkis rahulolematuid, kodanlisi mässajaid kodanluse ja kodanlise riigi vastu, eraldi normaalsest keskkihtide võitlusest.

Teritatud Saksa hitlerliku fašismi radikaalsusest, need äpardunute kihid on ühinenud „Vabadussõjalaste Liidu“ umber.“

Eesti fašismi organiseeriva organisatsiooni iseloomustamisele meil ei tarvitse tulla.

Eesti *iseseisva* fašistliku liikumise tekkimine on küsitav, nimelt selle valitsemisvõimelisel kujul. Sest igal liikumisel on kaks osa: sotsiaalsed eeldused ja teadlik organisatsiooni ehitamine. Mis puutub fašismi sotsiaalseisse eel-

dustesse, siis need ei puudu Eestis. Erikuisimus aga on nende eelduste kasutamise tegelikus organiseerimistöös.

Kui iseseisev, rahvuslik fašism tahaks tekkida, siis Eesti kapital peaks mahutama sellesse liikumisse väga tunduvald summasid. Eesti tööliste palkade pöörase madaluse juures ei ole võimalik neid summasid tööliste palkadest pärast kärpida, pealegi palkade kärpimine seni on toimunud ilma fašismi abita. Võib leiduda alati põhjusi, mis sunnivad üht või teist kapitalistiderühma finantseerima fašismi, kuid see jääb ikka kahtlasemaks äriks, kui oli Saksa suurvõimlil Hitleriga.

Isekuisimus nüüd, kui Hitler Saksas on võimul. Saksa kapitalil, kuid ka hulgalt endistest Eesti ja Läti suurmaamannikest, on elav huvi Balti riikide vastu. Et tallinlane Rosenberg on Hitleri välispolitika juhiks, ei ole hoopis tähtsusetu. Ei ole aga arvata, et Saksamaa hakkaks tarvitama *raskemat* teed sõja näol Balti riikide rahustamiseks; ei ole kaugeltki võimatu, et Hitlerile lähedaist allikaist hakkab tulema tunduvald summasid ka Eesti fašistliku liikumise organiseerimiseks. Sellisel korral tõmmataks kindlasti kaasa ka osa maarahvast, keda meelitataks juba põllundussaaduste soodsa müügiga Hitleri kaitse all. Mis selle poliitiline tulemus oleks, on selge: Balti riikide iseseisvuse lõpp, kuid ka võimalik kokkupõrge Nõukogude Liidu ja Saksamaa vahel, kuna Baltimaad oleksid Hitlerile „aknaks Venemaale“. Nii või teisiti, selge on see, et ka Hitleri finantseeritav fašism alguks ei tarvitse sugugi propageerida Eesti või Läti iseseisvuse kaotust, vaid see *tehakse* hiljem, fašismile omase painduvusega.

Näib nii, et Eesti enese fašism ei suuda organiseeruda, kuid Saksamaa finantseerituna see võib saada hädaohtlikuks. Kuid, niipalju kui tunneme fašismi majanduslikke aluseid, võime öelda isegi muid fakte tundmata: jõudsasti kasvav fašistlik liikumine Eestis võib olla ainult Saksa hitlerlaste finantseeritud, ükskõik milliseid seisukohti ka sõnades ei avaldataks.

Fashistlik korupsioonipesa.

Mille peale fashistlikud ametiühingud Itaalias kulutavad liikme- maksudest kogutud summasid.

Kui 1930. aasta algusel fashistlik saadik Magrini Itaalia Merimeeste Föderatsiooni esimehe ameti maha pani, määrati tema asemele Mailandi provintsi ametiühingute kartelli sekretär Begnotti, kes küll merimeeste küsimusis täiesti võhik oli, kuid sellest oli fashistliku partei sekretäri Augusto Turati intiimne sõber.

Begnotti oli siiski niivõrt ettevaatlik, et ta heaks arvas õigel ajal paljastada korratusi, mille pärast hiljem oleks võidud teda vastutusele võtta. Ta tegi ametivõimudele ettekande olukorrast, mis valitses Föderatsioonis tema ametisse astumise ajal. Selles ettekandes leidub äärmiselt huvitavaid üksikasju, mis hästi valgustavad fashistliku režiimi kaitse all toimuvat valitsemise praktikat ja sealsete ametiühingute juhtide kõlblist tasapinda.

Oma ettekandes Begnotti kõige esmalt kirjeldab seda suurt umbusaldust, millega võtsid teda vastu lahkunud esimehe Magrini lähemad kaastöölised, kes olid osanud oma ametist teha endale suured sissetuleku allikad. Nad olid niivõrt kursis Magrini mahhinatsioonidega, et viimane oli tundnud ennast sunnitud olevat võimaldama neile erilisel soodsad töötingimused. Kaks neist said oktoobris 1928. a. „eriliste tööde“ eest 25.000 liiri (500.000 senti; üks liir on ümmarguselt 20 eesti senti) lisatasu. Peale selle ühele neist tõsteti palk 6.000 liiri (120.000 senti) peale kuus, kuna teiste föderatsiooni ametnike palgaks oli 3.000—3.500 liiri (60.000—70.000 senti) kuus. Enesele määras Magrini kuu palgaks 20.000 liiri (400.000 senti) ilma föderatsiooni juhatuse otsuseta ja ametiühingute ministri poolt vajaliku kinnitamiseta.

Edasi on ettekandes jutt korratusist raamatupidamises, nimelt raamatud ei olevat kunagi peetud ettekirjutatud korra kohaselt. Magrini usaldusmehe saadik Leale allkirjast olevat küllalt olnud, et saada pangast kätte kuitahes suuri summasid. Leale poolt tehtud märkustest oli näha et Magrinile on maksetud summasid, mis raamatutes sisse kantud ei ole. Nii laskis Magrini maksta kinni auto, millega ta ühes perekonnaga tegi lõbusõite Alpidesse. Magrini sai iga kuus reisikulude katteks 5.000 liiri (100.000 senti). Peale selle laskis ta enesele tasuda platskaardid, einetamised restoranvaguneis jne.

Kuivõrt pillavalt Föderatsiooni rahadega ümber käidi, näitavad andmed reisi- ja sõidukuludeks makstud summade kohta. Nii makseti nende kulude katteks:

1927. a. — 172.781,30 liiri (3.455.620 st.)
1928. a. — 317.242,85 „ (6.344.840 „)
1929. a. — 340.181,60 „ (6.803.620 „)

Adria Laevasõiduühisuses leidsid aset mitmesugused pettused. Andes neist ülevaate Begnotti puudutab olukorda Merimeeste Föderatsiooni poolt asutatud Krediidpangas, mille esimeheks Magrini oli. Ta ise võlgnes pangale 700.000 liiri (14.000.000 senti) ilma tarviliku kindlustuseta. Vastu juhtiva-direktori taht-

mist võeti ette üks hädaohtlik kaugelt panga võimed ületav krediidi operatsioon firma Mis-sardo ja Diana kasuks. Firma läks hiljem pankrotti.

Adria Lloyd'i Laevasõiduseltsi likvideerimisele on ettekandes pühendatud eri peatükk. Ka siin tuuakse suuri kuritarvitusi päevavalgele. Raamatud ei olnud korras. Sissekannete tõenduseks puudusid dokumendid, sissekanded olid mitmel puhul muudetud. Magrini poolt palgatud asjatundja revident, kes likvideerimise täide viis, pani toime mitmesugused kombinatsioonid Magrini isiklikes huvides.

Sellele vaatamata makseti eritasuna likvideerimise puhul Magrinile 150.000 liiri (3.000.000 senti) ja tema kahele lähemale kaastöölisele (üks neist oli Föderatsiooni peasekretär Leale) kummalegi 25.000 liiri (500.000 st.).

Nagu sellest näha, ei ilmutanud Itaalia Merimeeste Föderatsiooni esimees erilist austust temale usaldatud rahadega ümberkäimises ja mis ime siis, kui ka väiksemad vennad püüdsid oma esimehe jälgedes käia. Oma aruande lõpus Begnotti toob üldise kokkuvõtte Magrini poolt palgana ja muude tasudena saadud summade kohta. See sisaldab järgmisi arvusi:

1927. a. (alates märtsi kuust):

Palk ja reisikulud 163.998,75 liiri
(3.279.975 senti).

1928. a.:

Palk ja reisikulud . . . 334.428,25 liiri
Esimehe tasu ühisuselt
„Garibaldi“ . . . . . 22.500,— „
Samuti Krediidpangalt . . . 5.000,— „

Kokku 361.928,25 liiri
(7.238.565 senti)

1929. a. ja 2 kuud 1930. a.:

Palk ja reisikulud . . . 320.351,20 liiri
„Garibaldilt“ . . . . . 57.000,— „
Krediidpangalt . . . . . 5.000,— „
„Adria Lloyd'i“ likvideerimisest . . . . . 150.000,— „

Kokku 532.351,20 liiri
(10.647.024 senti)

Teisest samasugusest kokkuvõttest on näha, et sekretär Leale sai 305.160,95 liiri (6.103.209 senti). Veel üks Magrini lähem kaastööline advokaat Agazzi sai 194.459,10 liiri (3.888.182 senti). Neid arvusi silmas pidades on arusaadav mispärast ja kuhu kadusid Merimeeste Föderatsiooni poolt asutatud Laevasõiduühisuse „Garibaldi“ miljonid ja mispärast fashistid nii väga püüdsid eemaldada Föderatsioonist kapten Giuliettiti, et sel teel Föderatsiooni oma hõlma alla saada.

Pärast neid „paljastusi“ Begnotti aruandes on otse jalustrabav lugeda seda, mis Magrini Itaalia Merimeeste Föderatsiooni esindajana XIII Rahvusvahelise Tööstusbüroo konverentsil

muuseas lausus ja nimelt: „... See truudus, ausus ja iseseisvus, millega meie oma kohused Itaalia meremeeste suhtes oleme täitnud, õigustab mind nõudma Teilt väarikat lugupidamist.“

Veel jalustrabavam on aga see, et fašistli-

kud võimud tutvunedes Begnotti ametliku ettekandega, ei mõtelnudki võtta vastutusele süüdlasi, nagu ei olekski tööliste poolt kokkukantud miljonite omandamine ja raiskamine mingisugune kuritegu. Kas on veel tarvis paremat iseloomustamist fašistlikule režiimile.

Ü. M. Ü. Uue-Vändra osakonna vilgas töö. Osakonna juures töötab suvine lasteaed.

Detsembris 1930. a. astusid kokku Suurejõe alevikus kohalikud maatöölised ja asutasid Üleriikliku Maatööraha Ühingu Uue-Vändra osakonna. Juba 1931. a. talvel algas osakonnas vilgas töö. Talvel korraldati pidusid ja peeti osakonna juures naiskäsitöö kursused, mis leidsid sooja vastuvõttu naisperelt. 1931. a. suvel osakond kutsus ellu Suurejõe alevikku *suvised lasteaia*, mis tegutses sel suvel üle poolteistkuu. Kui enne lasteaia organiseerimist ei olnud paljudel lastevanematel usku lasteaia vajadusse, siis ometi juba esimese suve lühiaegne tegevus näitas kõigile, milline tähtsus on sellisel asutisel eelkoolialiste laste kasvatamisel. Kui 1932. a. tuli uuesti arutamisele suvised lasteaia asutamise küsimus, siis ei olnud ühelgi kohapealsel lastevanemal kahtlust selle vajaduses. 1932. a. suvel töötas lasteaed kolm kuud 25 kasvandikuga ja ühe kasvatajaga. Kasvandikkudeks olid peamiselt Suurejõe aleviku ja ümbruskonna tööliste lapsed. Lasteaia lõpul korraldatud päev koos aktuse, peo ja näitusega kinnitasid kõigile osavõtjatele, milliseid tulemusi võib saavutada hoolsa töö ja kasvatuse juures ka vähese võimalustega asutatud töölislasteaias.

Muu tegevuse kõrval on Ü. M. Ü. osakonna juhatus olnud vahetatitajaks liikmete — tööliste ja väikemaapidajate ning advokaatide ja ametiasutuste vahel, võimaldades ja korraldades juriidilise abi saamist.

Möödunud suvel algatati Uue-Vändras maakorraldustöödega — riigitagavaramaa planeerimisega ja popsikohtade korraldamisega. Maakorralduskava esildamisel selgus, et

maakorraldaja ja põllutöoministeerium olid liiga vähe arvestanud kohalikkude väikemaapidajate tõsiste raskustega. Suur osa väikemaapidajatest taheti ilma jätta juurdelõigetest, sel ajal kus kohal puuduvad kõrvalteenistused alad, kuid riigitagavara ja metsamaid külluses. Ü. M. Ü. osakond astus välja kohalikkude väikemaapidajate õigustatud huvide kaitseks ja selle tulemusel tehakse praegu eeltöid, et Uue-Vändras eeloleval suvel jätkata maakorraldustööd, kus tuleb rahuldamisele ka suur osa asju, millest möödunud aastal mändi mööda väikides.

Omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seaduse alusel osakond nõudis omale 1-hektarilise mangu- ja spordiplatsi Suurejõe alevikust, mis on nüüd lõplikult Ü. M. Ü. nimele kinnitatud. Platsi eeskujulikuks kasutamiseks ja korraldamiseks tehakse praegu eeltöid.

Puhkepäeval, 29. jaan. s. a. oli osakonna 1933. a. korraline üldkoosolek, kus selgus, et ühingu tegevus on olnud kogu aeg aktiivne ja läheb tõusu teed. Praegu on osakonnal üle saja liikme möödunud aasta 30 asemel. Üldkoosolekul arutati läbi rida tähtsaid küsimusi, mis puudutavad kohtadel maatööraha olukorda. Peale muu otsustati ka eeloleval suvel korraldada osakonna juures suvine lasteaed.

Riiklikust rukkitaavarast tellis osakond oma liikmeile 20.000 kilogrammi rukist.

Pärast osakonna üldkoosolekut oli samal õhtul korraldatud oma tegelaste poolt piduõhtu mitmesuguse huvitava eeskavaga. Peol kõneles A. Aben töölisvabaharidustöö küsimusest.

Mis on tõeliselt vabatahtlik töökohustus Saksamaal.

Saksamaal on viimasel ajal tulnud uuele ideele, vabatahtlikule töökohustusele, kuid see on muudetud tegelikult sunduslikuks töökohustuseks. Töökohustus, olgu see vabatahtlik või sunduslik on ajutine äärmise tööpuuduse- aegne nähe ja Bulgaarias seatud sisse militaristlikul alusel s. o. nagu sunduslik väeteenistus. Millise iseloomu aga võtab Saksamaal töökohustus? Saksamaal töökohustus on saanud viisakaks ettekäandeks kordamisõppuste pidamiseks reservlastele. Milline on see töökohustuse programm? — Puhtsõjalised harjutused. Päeval igasugune drill, laskeharjutused jne., öösel alalised gaasialarmid ja öised õppused. Maatööd tehakse nagu moepärast veidi.

Säärane sunduslik „vabatahtlik töökohustus“ kestab neliteistkümmend päeva ja siis tulevad jälle uued mehed. Juhtideks on saksa hästi spetsialiseerunud reichswehri ohvitserid. Erilist tähelepanu äratav aga see, et säärastele „vabatahtlikule töökohustusele“ ei aita mitte ainult töötuid, vaid ka neid, kes on praegu tööl. Töölolevaile isikuile antakse 2-nädalaline puhkus ühes palga edasimaksmisega, et nad võiks end minna „väljaarendama“.

Sellane töökohustus pole muud kui maskeeritud abinõu sakslaste militariseerimiseks, sõjaliste oskuste arendamiseks ja kasvatamiseks.

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

METALLISTIDE SEAS HUVI AMETIÜHINGU VASTU TÕUSMAS.

Tallinna metallistide hulgas näib nagu oleks saadud üle juba teatavast loiduse kriisist ja huvi ning usaldus oma ametiühingu vastu näib tõusvat isegi neis ringkondades, kes seni veel ametiühingusse pole organiseerunud. Nii on viimasel ajal pleksepad ja vasesepad avaldanud erilist huvi ametiühingulise liikumise vastu. Hiljuti peetud omavalitselisel nõupidamisel jõuti otsusele, et ainult oma kitsale kutsealale vastavat ühingut ei maksa luua, vaid ennem juba astuda Metallitöölise Ametiühingusse, kuhu on koondunud Tallinna metallistide ühine pere.

Samuti tahavad metallitöölised ametiühingusse astuda naela ja traaditöölised, kellel samuti pole mõtet moodustada erilist ametiühingut.

NAHATÖÖLISTE ORGANISEERIMIS-KOOSOLEKUST.

Tallinna nahatöölised ametiühing korraldas 30. aprillil s. a. kino „Kunglas“ organiseerimise koosoleku millest võttis osa umbes 100 inimest.

Kõnelesid rkl. L. Johanson teemil — „Tööliskond ja töökaitse“. Juhutuse liikmed R. Jõulu ja H. Isküll — „Nahatöölised töö- ja palgaoludest ning ametiühingulise organiseerimise sihtidest“.

Kõnesid kuulati suure huviga ja lõppedes avaldati kõnelejatele elavalt poolehoidu.

Segada püüdsid vaid üksikud kohaletulnud kaikamehed ja Vaksalipuisteelased, kes sõbralikus koostöös oma kasimatuid suid pruukisid sapiste vahemärkuste tegemiseks vabaametiühingulise liikumise suhtes — nagu ikka. Koosolek võttis vastu Isküllilt poolt esitatud resolutsioonid ametiühingute kongressi ning majanduspoliitilise olukorra kohta.

SAVITÖÖLISED NÕUAVAD 8-TUNNILIST TÖÖPÄEVA.

Eestimaa Savitöölised Ühingu erakorralisel üldkoosolekul 7. mail leidis pikemat arutelu palga ja tööaja küsimus. Leiti, et palgad on tunduvalt langenud võrreldes eelmise aastaga ja ühingul tuleb astuda samme kõrgemate palgade säilitamiseks. Tööaja suhtes võeti seisukoht, et potisepad üle 8 tunni ei peaks töötama, sest äärmiselt pikkade tööpäevade ja pingutava töökäitamisega ongi potisepad ise oma palgad surunud alla. Tööandjatega läbirääkimisi pidama valiti 3-liikmeline toimikond ja töösuse ametisse potiseppade esindajatena valiti 2 seltsimeest.

Teine üldkoosolek peeti 14. mail, kus otsustati 8-tunniline tööpäev panna maksma 15. maist alates ja selle teostamise järelevalveks valiti 9-liikmeline komisjon kõigi suuremate käitiste juure.

Palgaküsimuses otsustati, arvestades üldist hindade langust, leppida 10% töötasu vähendamisega ja tööandjatega läbirääkimiseks määrata nädalaline tähtaeg. Juhtumil, kui

tööandjad seda ettepanekut ei võta vastu, alatakse tööst aktsiooni.

Otsustati korrata linna ehitusosakonnale ettepanekut, mille järele potisepatööd võivad hankida ainult töösuseametis registreeritud meistrid ja potisepatööd võiksid teha ainult registreeritud kvalifitseeritud oskustöölised, mis tagaks töö häduse.

MAALRITE ORGANISEERIMIS-KOOSOLEK.

Tallinna maalritöölised ametiühing pidas 30. aprillil „Töölisetaatri“ ruumes organiseerimise koosoleku, kus kõnelesid Metslang ja J. Mikkelson tööpuudusest ja organiseerimisest. Kõnelejad tõid näiteid välismailt, kuidas seal neid asju arendatakse. Peale kõnet peeti läbirääkimisi, mis arenesid väga loult. Sõnavõtjaid oli kaks-kolm isikut. Esimesel mail võttis ühingu osa demonstratsioon-rongikäigust, olgugi vähesel määral. Maalrid peaks vähemalt kord aastas koonduma oma lipu alla.

Tõele au andes, peab ütleva, et paljud maalrid kardavad punast lippu ja hoiavad temast kaugel. Enamikus on Tallinna maalrid tööhankijad, kes teevad tööd oma naise, poja või ühe ehk kahe palgalisega. Nüüsgune hankija loeb ennast juba meistriks, vaatamata sellele, et tal teadmine sellest tööst on üsna pisuke. On nähtud nüüsguseid tööhankijaid, kes panid tapeete seinale muster pahempidi. Sellele vaatamata, et need tööd rüüavad, leidub neil teenistust aasta ümber, kuna aga heal töötegijal tihti tööpuudus majas.

GOLDFIELDSI AMETIÜHING JUURI AJAMAS.

Goldfieldsi õlivabrik Kohila jaama lähedal on annud seni töötades rahuldavaid tulemusi, mille tõttu on asutudki vabriku laiendamisele. Asutakse ehitama uut õlibaaki, mis mahutaks 3000 tonni õli, ja retortide arv seniselt 4-ile kavatsetakse tõsta 8-le.

Ehituste alustamiseks on juba eeltööd käimas ja praegu oodatakse saabuaid sisseseadeid.

Vabrik laiendatud kujul suudaks anda teenistust paarisaja inimesele. Ehitustöölised jaoks ehitati juba barakk valmis, kuid tööpalgad ehitustöölistel eelmiste aastatega võrreldes on tuntuvalt madalamad. Seni töötas vabrikus üle 100 töölist.

Ametiühinguline liikumine on ajanud rõõmustavalt juuri viimasel ajal Kukruses ja Kohila-Järvel ning nüüd on eeltööd käimas K.-Järve ühingu osakonna loomiseks Goldfieldsi, millest rida agaraid töölisi on võtnud kinni.

KUNDAS VALLANDATI TÖÖLISI.

Kunda tsemendivabrikus on töömaht vähenenud järjekindlalt. Mõni aeg tagasi jäi seisma tsemendi põletamisahi, sest põletatud tsemendi (klinker) tagavarad olid kogunenud suureks. Sellejuures said lõpuarved 20 töö-

list, kuna ülejäänute tööaega lühendati nädalas 3 päevale. Ahju käimapanekut pole enam loota, kui vanad tagavarad on realiseeritud. Praegu töötavad tsemendiveskid, pakkimise osakond, tündrivabrik ja teisedki jaoskonnad 6 päeva nädalas, sest tsementi läheb kaunis palju välja.

Ubjä põlevkivi kaevanduses, mis kuulub Kunda vabrikule ja varustab viimast põlevkiviga, on tööliste olukord äärmiselt raske, sest juba varakevadel vallandati sealt umbes 50 töolist, kuna järelejäänud töötasid kõigest 4 päeva nädalas. 1. juunist aga saavad needki 90 töolist lõpuarved, sest kaevandus jääb seisma määramata ajaks. Tööliste vallandamist põhjendatakse sellega, et põlevkivi tagavarad olevat nii suured, et neid kuhugile enam polevat mahutada ja vabriku osalise koormatusega töötamise tõttu pole kivi tarvitatavat.

PÄRNUS ASUTAMISEL UUED AMETIÜHINGUD.

Pärnus on viimasel ajal ametiühinguisse koondumise küsimus muutunud aktuaalseks. Nii on mõni aeg tagasi rätsepa- ja nahatöölised asutanud oma ametiühingud. Neile lisaks on hiljuti kerkinud üles algatus majateenijate ja äri- ning kontoriteenijate organiseerimiseks.

Rida asjast huvitatud vastava kutseala töölisi on asunud majateenijate ühingu põhikirja registreerimisele ja lähemal ajal tahetakse asuda põhikirja kättesaadaks aktiivsele organiseerimisele.

Samuti on äri- ja kontoriteenijate ühingu põhikirja juba saadetud registreerimisele.

Mõlemad eelnimetatud ametiühingud hakkavad tegutsema teiste ametiühingutega koos ühes Tööliste Kodus Elevanti tänaval.

A/S. JOHANSONI PABERIVABRIKU TÖÖLISTE ÜLDKOOSOLEK.

A/S. Johanson paberivabriku tööliste üldkogu koosolek peeti 29. apr. kiitise ruumides. Päevakorras oli üürialandamise ja 1. mai küsimus. Koosolekut juhatas J. Kügemägi, protokollis J. Keelman.

Üürialandamise küsimusest andis ülevaate töölisnõukogu liige A. Pajus. Koosolek ära kuulates aruande, kiitis heaks aktsioonitoimikonna tegevuse üüride alandamise alal.

1. mai rongikäigust osavõtmise tunnistati üksmeelselt tarvilikuks. Kuna aga käitises puudub ajakohane lipp, siis otsustati võtta rongikäigust osa ametiühingute lippude all.

AMETIÜHINGUTE KOOSOLEKUID VILJANDIS.

Viljandi Tööliste Ühingu korraldab 28. mail kõnekoosoleku, kus kesklüüdi organisaator J. Mikkelson kõneles teemal: „Majanduspoliitiline olukord ja ametiühingute nõuded“. Kõne arutas huvi ja elavaid mõttevahetusi.

Samal päeval korraldati ka nahatööliste organiseerimiskoosolek, kus J. Mikkelson kõneles teemal „Ametiühingus on tööklasse joud“. Peale kõnet arutati organiseerimisküsimusi ja otsustati kutsuda ellu Viljandi

Nahatöölise Ühingu kesklüüdi poolt koostatud normaalpõhikirja alusel. Ühingu registreerimiseks ja organiseerimistöö rakendamiseks valiti 5-liikmeline toimikond ning põhikiri registreeritakse lähemas tulevikus. Sektsioonina töötamist Viljandi Tööliste Ühingu juures ei pooldatud. Viljandis on nahatöölisi umbes 300, kelle palgad on võistluse tõttu äärmiselt madalad.

FASHISTLIKUD SEINAMAARIJAD TEGEVUSES.

Viljandis on fashism ja selle embleemid ning hüüdsõnad saanud kaabaklikkude elementide lemmikesemeiks, millega armastatakse öösel määrada avalike asutiste seinu. Mitmel pool, isegi linnavalitsuse seinal võib lugeda suurelt kirjutatud parooli: „Elagu Sirk ja Hitler“ haakristide vahel. Kojameestel on tööd ja nühkimist, kuid mõnel teisel hommikul ehivad seinu jällegi sellane lööklause.

Huvitat on siinkohal märkida, et Viljandi „pahempoolseist“ on mitmed nüüd kõvad kaikamehed ja teised on tahtnud sinna minna, kuid pole veel võetud vastu.

Töötulist on samuti osa hakanud kaikameesteks, sest nii linna- kui ka maavalitsuse insenerid sümptatiseerivad sellele liikumisele, võttes tööle peamiselt kaikamehi.

MEREMEESTE ÕNNETUSJUHTUMITE VASTU KINDLUSTAMISE KÜSIMUS EI LIIGU.

Läinud talvel algatasid meremeeste kutseorganisatsioonid juba mitmendat korda ühisaktsiooni meremeeste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise saavutamiseks. Pöörduti kirjalikult ning isiklikult haridus-sotsiaalministri Kukke poole vastavate ettepanekute ning soovidega, Esialgu näis, et need sammud annavad tagajärgi: ministeeriumis töötati välja vastav seaduseelnõu, see saadeti organisatsioonide seisukoha võtmiseks jne. Siis aga korraga asi vaikus. Nähtavasti laevaomanikkude mõjutusel, kes sellele kavatsusele käte-jalgadega vastu seisid.

Erilist kinninaelutamist väärrib minister Kukke teguviisi: meremeeste esindajaile, kes selles asjus tema poole pöördusid, kinnitas ta kategooriliselt, et tema meremeeste õnnetusjuhtumite kindlustamist ise pooldab ning väljatöötatud eelnõu vabariigi valitsusele esitab, — kuid tõeliselt jättis ta aga selle tegemata! Ning ministri sellise teguviisi tagajärjel on meie meremehed sotsiaalkindlustuse suhtes endiselt hiina kulddega ühel astmel.

Fireman.

PÄRNU SAEVESKID TÖÖS.

Pärnu eksportmetsatööstuses on käesoleval aastal tegevus elav. Senised seismajäänud saeveskid on rakendatud kõik tööle. Isegi kurikuulus „Lennuki“ lauavabrik, mis juba ammugi jäi seisma, on pandud uuesti tööle. Lauatehased saevad peamiselt sakslastele taasku antud eksportmetsa.

Sellase töötõusu juures väärib märkimist eriti madalad otse orjalikud tööpalgad saeveskis. Meestööliste saavad 18—20 senti tunnis, kuna naistööliste töötasu ulatub kõigest 8—10 sendile tunnis. Ja töö on saeveskis üks raskemaist.

ANTSLAS KAIKAMEHED AKTIIVSED.

Töölismaja katuse all.

Antsla Tööliste Ühingu on aktiivsemaid provintsi ühinguid, korraldades mitmesuguseid üritisi. Möödunud aastal asuti ehitama töölismaja ja pandi pidulikkusega nurgakivi. Meestel oli kõigest 15 krooni raha algul, kuid nüüd on maja juba katuse all ja võlgu pole üldse tehtud. Uude hoonesse koondusid peale ametiühingu kõik Antsla töölisorganisatsioonid.

Kohalikkudel seltsimeestel on tegemist kaikameestega, kes ühe kohaliku kaupmehe poolt organiseeritud jõuguna käivad koosolekuil tegemas mürtsu, võttes isegi seks autoote ette kaugemasse ümbrusse.

Hiljuti peetud ametiühingu kõnekoosolekul, kus keskliidu org. J. Mihkelson kõneles majanduspoliitilisest olukorrast ja ametiühingute nõudeist“ mürtsumehi ei ilmunud. Tööliskond peab aga igaks juhaks olema alati valmis aktiivselt astuma välja enese kaitseks.

TARTU RÄTSEPAD VÕITLUSES PALGAOLUDE EEST.

Tartu rätsepatööliste olukord on halvenenud tuntuvalt, mis sunnib ühingu juhatust astuma samme töö ja palgaolude halvenemise vastu. Nii Tartu Rätsepatööliste Ametiühingu juhatus otsustas Tartus, Aleksandri tn. 7 asuvad M. Furmanski ja Inglise valmisriiete ärid panna boikoti alla, see on rätsepatöölistel ei tee neile äridele enne töid, kui nad lahendavad oma töölistega vahekorrad. See aktsioon ei võetud ette olemasolevate palgade tõstmiseks, vaid kindlustuseks M. Furmanskyl on kohustatud lepingu alusel suvepalatu õmblemisest maksma 14 kr. maksab aga 6 kr., tellitud pintsakust 12 kr., maksab kõigest 7 kr. jne. Selle juures tööline töötab kodus, oma materjaliga kandes kütte, valgustuse, niidi, süte jne. kulud, mis tööhinnast vähemalt 20% suurus

tuleb maha arvata. Tööandja vabaneb töökoja kuludest, riigi ja omavalitsuse ning tööliste kindlustusmaksudest. Säärane kurnamisüsteem on ülekohtune.

Tartu rätsepatööliste ühine boikott ühe samasuguse ärimähe vastu andis juba tulemusi — äri oli sunnitud tööliste nõudeid täitma.

KUNDA TÖÖLISTE ÜHINGU ESIMENE AASTA.

Kunda Tööliste Ühingu on vaevalt aasta vana, mille tõttu ühingu pole suutnud veel tarvilisel määral tööandja poolt terroriseeritud töölisti organiseerida ega arendada aktiivset palgavõitlust. Veebruaril algul peetud üldkoosolekul selgus, et ühingusse on koondunud üle 50 maksumaksja tööliste, kuna nimestikus on üle 80, kes pole aga kõik liikmemaksu korralikult tasunud.

Ühingul oli sissetulekuid kr. 119 ja väljaminekuid kr. 71. On peetud rida ametiühingulisi koosolekuid, muretsetud vastavat kirjanudust, hangitud ühingule ruumid, kuigi need nõuetele ei vasta ja isegi mööblit. Aruanded ja eelarve 245 kr. suuruses võeti vastu. Liikmemaksuks jäi endiselt 20 senti kuus. Juhatuse valiti: Sepp, Timm, Aver, Vapper ja Nielender; revisjonikomisjoni: Roddi, Sepp ja Pikka.

Keskliidu instr. J. Mihkelson kõneles üldkoosolekul teemil „Ametiühingutes on töölisti klassi jõud“.

JÕHVI TÖÖLISED AMETIÜHINGUT RAJAMAS.

Jõhvi mõningate tööliste poolt registreeriti juba eelmisel aastal, tööliste ühingu põhikiri, mis oli koostatud keskliidu normaalpõhikirja alusel, kuid mitmesuguste takistuste tõttu pole suudetud seni ühingut rakendada tegevusse. Jaanuari keskel peeti esimene üldkoosolek, kus keskliidu instr. J. Mihkelson selgidas ametiühingulist liikumise sihte. Peale selle otsustati asuda organiseerimistöele tõsiselt ja juhatuse valiti: Tarum, Blauberger, Sass, Volder ja Vau. Sisseastumise maksuks määrati 25 snt. ja liikmemaksuks 10 snt. kuus, arvesse võttes seda, et Jõhvi tööliskonnast on talvel väga paljud töota.

Jõhvi tööliskond koosneb peamiselt käsitöölisest, maa ja metsatöölisest, kellele liituvad veel mõningad kaevanduse ja tärklisevabrikute töölised.

SISU: 1) Amicus — Meie seisukoht on endine. 2) Uus luud... 3) Tallinna töölisvanemate koosolek. 4) H. Isküll — Haigekassa ametiühinglaste ja töölisvanemate juhtimisele. 5) Laevameeskondade alammäärad kinnitatud. 6) Kaikamehed merimehi aneks püüdmas. 7) Heitlused tööpalkade pärast Taanis. 8) Soome meremeste streik süveneb. 9) E. Ehitustööliste Ametiühingu üldkoosolekult. 10) Fashioni majanduslikke põhjusi. 11) Faschistlik korruptsioonipesa. 12) Ü. M. Ü. Uue-Vändra osakonna vilgas töö. 13) Mis on tõeliselt vabatahtlik töökohustus Saksamaal. 14) Sisemaine ametiühinupuline ringvaade.

Toimetaja: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 9 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetaja ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Kirjast. o.ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.